

Huis van gebed voor alle volken Johannes 2.13-22

Rev Dr Jos M. Strengholt

Heliopolis 2012

Er is niets mis mee om in de kerk over geld te spreken. Jezus sprak over geld, de apostelen schreven erover en geld maakt deel uit van het leven.

Heel ons leven staat onder Gods vleugels, ook alles wat met geld te maken heeft. Wij spreken over onze offergaven, over de behoefte aan geld en wij doen verslag van zaken die met geld te maken hebben.

Tijdens onze laatste algemene ledenvergadering hebben wij afgesproken dat wij er meer over moeten spreken, want de kerk heeft uw financiële steun werkelijk nodig!

Maar als Jezus vandaag hier zou komen, zou Hij ons dan eruit jagen omdat wij het huis van Zijn Vader tot een rovershol hebben gemaakt? Hoe belangrijk is geld eigenlijk voor ons, en hoeveel spreken wij hier onder elkaar over geld?

De geschiedenis die wij in het Evangelie hebben gelezen, over Jezus die de tempel reinigt, is een belangrijke les voor ons. Laten wij proberen precies te begrijpen wat er gebeurde.

1. Verwacht gebed – vindt handel

Jezus en Zijn discipelen reisden vanuit Kapernaüm in Galilea naar Jeruzalem, tijdens het jaarlijkse feest van het Pascha. Dit was de tijd waarin alle Joden naar Jeruzalem moesten gaan, en zij kwamen vanuit de hele wereld. Het moet er buitengewoon druk zijn geweest.

Tijdens het Pascha moesten alle Joden ook hun jaarlijkse tempelbelasting betalen en daarvoor waren grote aantallen geldwisselaars nodig. Alfred Edersheim zegt in zijn magnifieke boek *The Life and Times of Jesus the Messiah* (Hendrickson, 1993, 2000), p. 254:

Deze tempelbelasting moest worden betaald in exacte halve sikkels van het heiligdom, of in gewone Galilese sikkels. Wanneer men bedenkt dat naast strikt Palestijns zilvergeld en vooral kopergeld ook Perzisch, Tyreens, Syrisch, Egyptisch, Grieks en Romeins geld in het land circuleerde, zal men begrijpen hoeveel werk deze ‘geldwisselaars’ moeten hebben gehad.

De geldhandel was volledig in handen van de priesters; zij konden hieraan veel verdienen. En niet alleen moesten de mensen hun belasting betalen, zij moesten ook grote aantallen dieren kopen, want ieder gezin moest in de tempel een dier offeren. Voor deze dieren moest worden betaald in dezelfde munt die in de tempel was toegestaan, zodat iedereen die vanuit een ander deel van de wereld kwam ook daarvoor geld moest wisselen.

En die dieren — raad eens van wie de dieren waren die als enige in de tempel werden verkocht? Inderdaad, van de priesters en hun families. Zij bepaalden de wisselkoersen en konden hoge bedragen voor de dieren vragen.

Een goed bestaan als priester! Wat waren dat nog eens tijden! Waarom doet dit mij denken aan zoveel televisiedominees die ik overal ter wereld heb gezien. ‘Stuur uw geld, koop mijn boek en stuur nog meer geld...’

Jezus was buitengewoon kwaad. Als u het beeld van de lieve Jezus uit de zondagsschool wilt vasthouden, is dit verhaal niet gemakkelijk. ‘U hebt het huis van Mijn Vader tot een huis van koophandel gemaakt’, riep Hij tegen de handelaren in de tempel. Overal waren schapen, runderen en kraampjes van geldwisselaars! De plaats die bestemd was voor het gebed was veranderd in een grote, stinkende en lawaaiige chaos.

Daarom maakte Jezus een zweep en dreef Hij de mensen en de dieren naar buiten. Eigenlijk is dat vreemd. Hoe kon Hij dit als één man doen? Op eigen kracht was Hij maar alleen en zwak. Misschien hadden de handelaren, de priesters, een zeker schuldgevoel en aanvaardden zij daarom dat deze situatie inderdaad ontoelaatbaar was?

De tempel was bestemd voor de aanbidding van God, niet voor handel. Dat is wat Jezus benadrukt. En in ons christelijke leven is het goed om ons daaraan te herinneren. Er is niets mis met geld, maar het middelpunt van ons leven moet niet geld zijn, maar gehoorzaamheid aan God en de aanbidding van God. En vooral de kerk, de plaats waar wij samenkomen om God te aanbidden, is bestemd voor de aanbidding van God en niet voor de aanbidding van de god die mammon heet.

De discipelen herinnerden zich een vers uit de Psalmen toen zij de ijver van Jezus voor de eer van God in de tempel zagen. ‘De ijver voor Uw huis heeft mij verslonden.’ (Psalm 69.10) Het vervolg van dat vers in de Psalm luidt. ‘De smaad van wie U smaden, is op mij gevallen.’ Gods Naam werd door de handel in de tempel gesmaad en Jezus ervoer dat als een smaad aan Hemzelf. Daarom was Hij zo toornig.

De vroege kerk zag deze woorden uit het Oude Testament en herkende in Jezus’ reiniging van de tempel een vervulling van deze woorden.

2. Huis van gebed voor alle volken

De toorn van Jezus had niet alleen te maken met het feit dat het huis van God niet met eerbied werd behandeld. Er was een heel ander aspect dat wij gemakkelijk over het hoofd zien.

Hij was niet alleen kwaad omdat er geldkraampjes stonden en vuile, stinkende dieren rondliepen. Hij was ook kwaad omdat dit alles was geplaatst op het terrein dat bestemd was voor niet-Joodse gelovigen in God die naar de tempel kwamen om God te aanbidden.

Alle kraampjes stonden in de buitenste voorhof, de voorhof van de heidenen. Het lawaai van de verkopers, het lawaai van de dieren en de enorme stank maakten het voor heidenen vrijwel onmogelijk om God te aanbidden.

Voor iedere niet-Jood die naar de tempel kwam om te aanbidden, betekende dit dat hij midden tussen de runderen en op de geldmarkt moest bidden. Het was alsof u hier in Caïro midden op het Atabaplein zou moeten bidden.

Jezus was er vooral kwaad over dat de Joden in de tempel helemaal geen oog hadden voor de heidenen en voor hun verhouding tot God, terwijl het Gods verlangen was dat ook die vreemdelingen Hem zouden dienen en aanbidden. Ik lees uit Jesaja 56.4-7:

Want zo zegt de HEERE over de ontmanden die Mijn sabbatten in acht nemen, verkiezen wat Mij behaagt, en vasthouden aan Mijn verbond. Ik zal hun in Mijn huis en binnen Mijn muren een plaats en een naam geven, beter dan die van zonen en dan die van dochters; een eeuwige naam zal Ik ieder van hen geven, een naam die niet uitgewist zal worden.

En de vreemdelingen die zich bij de HEERE voegen om Hem te dienen en om de Naam van de HEERE lief te hebben, om Hem tot dienaren te zijn; allen die de sabbat in acht nemen, zodat zij hem niet ontheiligen, en die aan Mijn verbond vasthouden. Hen zal Ik ook brengen naar Mijn heilige berg, en Ik zal hen verblijden in Mijn huis van gebed. Hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op Mijn altaar. Want Mijn huis zal een huis van gebed genoemd worden voor alle volken.

Vreemdelingen die zich aan de HEERE verbinden om Hem te dienen, om de Naam van de HEERE lief te hebben en Hem te aanbidden. Hun zal Ik vreugde geven in Mijn huis van gebed, want Mijn huis zal een huis van gebed voor alle volken genoemd worden.

Toen Jezus dus toornig werd, was Zijn aandacht niet alleen gericht op het feit dat de tempel een plaats van gebed moest zijn, maar vooral ook daarop dat alle volken daar welkom moesten zijn. Alle mensen zijn welkom in het huis van God. En het volk van God in die tijd liet hun helemaal niet blijken dat zij welkom waren, met al die stinkende dieren om hen heen.

In het Evangelie van Markus lezen wij:

En Hij gaf onderwijs en zei tegen hen. Staat er niet geschreven. Mijn huis zal een huis van gebed genoemd worden voor alle volken? Maar u hebt er een rovershol van gemaakt.
(Markus 11.17)

In plaats van een huis van gebed was het een rovershol geworden. Markus zegt dat Jezus dit in de tempel onderwees. Hij nam de tijd om het uit te leggen, daar ben ik zeker van, en de citaten in de Bijbel zijn slechts een samenvatting.

De woorden ‘u hebt er een rovershol van gemaakt’ waren bij de Joden goed bekend. Zij begrepen onmiddellijk wat Jezus bedoelde. Dit zijn de woorden uit het Oude Testament die Hij aanhaalde, uit Jeremia 7.8-11:

Zie, u vertrouwt op bedrieglijke woorden, die niet van nut zijn. Stelen, doodslaan, overspel plegen, valse eden afleggen, reukoffers brengen aan de Baäl, andere goden achternagaan, die u niet gekend hebt, en dan voor Mijn aangezicht komen staan in dit huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, en zeggen. Wij zijn gered – om al deze gruweldaden te doen? Is dan dit huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, in uw ogen een rovershol? Ook Ik, zie, Ik heb het gezien, spreekt de HEERE.

Jezus benadrukt in de tempel dat de Joden zelf iedere wet overtraden en het voor de heidenen onmogelijk maakten om God op de juiste manier te aanbidden. Geen wonder dat de leiders van de Joden Hem vroegen hoe Hij het lef had om de tempel te reinigen en zulke veroordelende woorden te spreken. ‘Met welke bevoegdheid doet U deze dingen?’

3. Het einde van de tempel

Jezus antwoordde de Joodse leiders met een raadsel. Jezus antwoordde hun.

Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem laten herrijzen. De Joden zeiden dan. Zesenveertig jaar is aan deze tempel gebouwd, en Ú zult hem in drie dagen laten herrijzen? Maar Hij sprak over de tempel van Zijn lichaam. Toen Hij dan uit de doden was opgewekt, herinnerden Zijn discipelen zich dat Hij dit tegen hen gezegd had en geloofden zij de Schrift en het woord dat Jezus gesproken had. (Johannes 2.19-22)

De kritische Joodse leiders konden niet begrijpen wat Jezus zei, en dat is niet vreemd. De discipelen van Jezus begrepen pas na Zijn opstanding wat Hij bedoelde. Hij sprak over Zijn eigen lichaam, de ware tempel van God. De werkelijke plaats waar wij God kunnen vinden. Maar de Joodse leiders dachten dat Hij over de gebouwen van de tempel sprak. Volgens de Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus was koning Herodes in het jaar 19 of 20 voor Christus begonnen met de verfraaiing en vernieuwing van de tempel.

Toen Jezus dus in de tempel was, was er al zesenveertig jaar aan de tempel gewerkt om hem buitengewoon indrukwekkend te maken. Dat was een lange tijd, tegen hoge kosten en met zwaar werk. En Jezus sprak over het afbreken ervan, en nog vreemder, over het opnieuw opbouwen ervan in drie dagen. Onmogelijk!

Maar Jezus sprak over Zijn eigen lichaam. Ook op andere plaatsen in het Evangelie zien wij dat Jezus wist van Zijn komende dood, maar ook dat deze dood niet blijvend zou zijn. Na drie dagen zou Hij worden opgewekt. Dit wordt in alle vier de Evangeliën benadrukt.

En Jezus weigerde consequent om wondertekenen te geven aan hen die erom vroegen. Hij wees alleen op Zijn eigen dood en opstanding na drie dagen als het ware teken dat Hij door God gezonden was. Dat staat centraal in het Evangelie.

De Joodse massa's herinnerden zich later deze woorden van Jezus, maar verdraaid. Zij haalden Hem aan alsof Hij had gezegd. 'Ik zal deze door mensen gemaakte tempel afbreken.' (Markus 14.58) Voor de kruisiging van Jezus was dit een van de beschuldigingen tegen Hem. En later, toen Stefanus werd gearresteerd, werd hij ervan beschuldigd te hebben gezegd dat Jezus de tempel zou afbreken. (Handelingen 6.14)

Jezus heeft nooit gezegd dat Hij de tempel zou afbreken. De tempel werd feitelijk pas in het jaar 64 na Christus voltooid, meer dan dertig jaar na de dood en opstanding van Jezus. Enkele jaren later, in 70 na Christus, werd hij door de Romeinse legers verwoest.

Toch was er een verband tussen de verwoesting van de tempel en de dood en opstanding van Jezus Christus. Het feit is dat de dood en opstanding van Jezus wel degelijk het einde betekenden van de tempel als levensvatbaar godsdienstig systeem.

Leon Morris, *Reflection on the Gospel of John*, deel I (Grand Rapids, 1986), p. 85:

Toen Jezus het offer had gebracht dat de zonden van de wereld zou wegnemen, welke plaats zou er dan nog zijn voor een tempel waarin de centrale handeling bestond uit het offeren van de lichamen van dieren op het altaar? Toen Jezus stierf, stierf ook de tempel als centrum van een godsdienstig systeem.

Waar vinden wij God? In een tempel? In een kerk? In de natuur? Onze Heere Jezus Christus leerde dat Hijzelf de uiteindelijke tempel was, de plaats waar God gevonden wordt. Een kerkgebouw en de natuur kunnen ons naar God wijzen, maar niet meer dan dat. Wij vinden Hem werkelijk en alleen in Jezus Christus.

Conclusie

Bij het dienen van God moeten wij ervoor waken dat geld geen struikelblok wordt. Ons geld en onze gebouwen zijn middelen die wij goed moeten gebruiken in dienst van God, om mensen via Jezus Christus de weg naar God te wijzen. Niet alleen voor ons eigen plezier.

Ons geld niet gebruiken om God te dienen is verkeerd. Geld dat gegeven is om God te dienen verkeerd gebruiken is evenzeer verkeerd.

Het droevige lot van de tempel van Israël is een indringend beeld van het feit dat zelfs datgene wat ooit tot eer van God bestemd was, kan worden veranderd in iets beschamends.

Wij doen afbreuk aan onze bezittingen, gebouwen, organisaties en kerken, die op zichzelf allemaal goede zaken zijn, wanneer wij geen open hart en geen open deuren hebben voor alle mensen die buiten onze kerken staan en wanneer wij niet alles wat wij hebben gebruiken om God te verheerlijken.

Onze dienst aan God mag andere mensen nooit buitensluiten. God wil dat alle mensen Hem kennen en Hem dienen. Hoe ziet ons leven eruit? Hoe wijzen onze woorden naar Hem? Hoe gebruiken wij onze bezittingen in Zijn dienst en om mensen via Jezus Christus naar God te wijzen?

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.